

Adır / Ağır (Ateş)

Erdal Gezik

e.gezik@gmail.com

Yayınlanma Tarihi:

15 Temmuz 2026

İndirilme Tarihi:

29.08.2026

Önerilen Atıf:

Gezik, Erdal (2026).
Adır / Ağır (Ateş). Alevi Ansiklopedisi
— ISIL: DE-4607.
[https://www.aleviansiklopedisi.com/
madde-x/adir-agir-ates-9638/](https://www.aleviansiklopedisi.com/madde-x/adir-agir-ates-9638/) (Erişim
Tarihi: 29.08.2026)

Alevi Ansiklopedisi, **Kütüphaneler
ve İlgili Kuruluşlar için
Uluslararası Standart Tanımlayıcı**
kapsamında **ISIL: DE-4607** koduyla
kayıtlıdır.

ISSN 3055-9928

ISIL URI /isil/DE-4607

LOBID

lobid.org/organisations/DE-4607

Permalink

[id.zdb-
services.de/resource/organisations/D
E-4607](https://services.de/resource/organisations/D-E-4607)

Adres: Alevi Ansiklopedisi
Körnebachstr. 49-51, 44143
Dortmund

info@aleviansiklopedisi.com

Özet

Adır ya da Ağır, Kırmancî/Kurmancî Alevi inanç dilinde ateş anlamına gelmektedir. Raa Haqî inanç dünyasında ateş, yalnızca doğal bir unsur değil, Haq'ın Ali aracılığıyla insana bahşettiği kutsal bir emanet olarak görülmektedir. Yıldırım, Ali'nin Zülfikar'ının yeryüzündeki tezahürlerinden biri olarak yorumlanmakta; ateş de bu kutsal güçle ilişkilendirilmektedir. Bu nedenle ateş günlük yaşamda saygı gösterilen, kirletilmemesi ve gereksiz yere söndürülmemesi gereken bir varlık olarak kabul edilmektedir. Ateş aynı zamanda Melek-i Tavus'un yaratıldığı unsurlardan biri olması bakımından da önemlidir. Bu yönüyle insanın içinde dinginleşmeyen, sınanması ve denetlenmesi gereken nefis gücünün sembolü olarak da yorumlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Adır, Ağır, Ateş, Kozmoloji, Raa Haqî, Ritüel, Yaratılış

Raa Haqî İnancında Ateş [1]

Raa Haqî geleneğinde ateş, Haq'ın insana verdiği kutsal emanetlerden biri olarak kabul edilmektedir. Bu emanetin Ali aracılığıyla insana ulaştığına inanılmaktadır. Yıldırımın Ali'nin Zülfikar'ıyla ilişkilendirilmesi, ateşin hem kozmolojik hem de ahlaki bir anlam kazanmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda "Kıla Eli" ya da "Toraniso" biçimindeki beddua ifadeleri, Ali'nin alevi ya da ateşiyle yanma fikrini taşımaktadır (Gezik ve Çakmak 2010).

Ateşle ilgili gündelik inanç ve pratikler de bu kutsallık anlayışına dayanmaktadır. Ateşin söndürülmemesi, ateşe kir atılmaması, kötü rüyaların ateşe anlatılması ve ateş karşısında dikkatli davranılması bu inançların başlıca örnekleridir. Ateş burada yalnızca fiziksel bir unsur değil;

duyan, taşıyan, temizleyen ve dönüştüren bir güç olarak düşünülmektedir.

Ritüel ve Keramet Bağlamı

Ateş, dervişlerin keramet gösterilerinde de önemli bir yer tutmaktadır. Bazı anlatılarda dervişler tuttukları *cem* sırasında ateşe girerek kutsal güçlerini ve keramet sahibi olduklarını göstermektedir. Ölüler için yapılan merasimlerde ateşe yağlı hamur atılması ve bu sırada dualar okunması da ateşin arındırıcı, ulaştırıcı ve kutsal aracılık işleviyle bağlantılıdır (Gezik ve Çakmak 2010).

Melek-i Tavus ve Nefs Sembolizmi

Ateş, Melek-i Tavus'un yaratıldığı unsurlardan biridir. Bu nedenle yalnızca kutsal bir emanet değil, aynı zamanda sınanması gereken içsel güçle de ilişkilendirilmektedir. Melek-i Tavus'un ateşten yaratılmış olması, onun Adem'e secde etmeyi reddetmesinin gerekçelerinden biri olarak anlatılmaktadır. Bu bağlamda ateş, insan içinde denetlenmediğinde kibir, isyan ve kötülüklere yol açabilecek *nefs* gücünün sembolü hâline gelmektedir (Gezik 2022, 363-88; Gezik ve Çakmak 2010).

Sonuç

Raa Haqi inancında *adır/agır*, hem kutsal emanet hem de sınavıcı unsur olarak iki yönlü bir anlam taşımaktadır. Ali, Zülfikar, yıldırım ve keramet anlatılarıyla kutsal bir güç olarak değerlendirilirken; Melek-i Tavus ve *nefs* bağlamında insanın içsel sınavını temsil etmektedir. Bu nedenle ateş, Raa Haqi kozmolojisinde hem koruyucu hem de tehlikeli, hem arındırıcı hem de sınavıcı bir varlık alanı olarak düşünülmektedir.

Sonnotlar

Sonnotlar

[1] Bu madde, Erdal Gezik ve Hüseyin Çakmak'ın Raa Haqi - Riya Haqi / Dersim Aleviliği İnanç Terimleri Sözlüğü

(Ankara: Kalan Yayınları, 2010) adlı çalışmasında yer alan ilgili madde temel alınarak hazırlanmış; söz konusu yayının yazarları tarafından gözden geçirilmiş ve güncellenmiş hâlidir.

Kaynakça & İleri Okumalar

Gezik, Erdal. 2022. “‘Let Me Tell You How it All Began’-A Creation Story Told by Nesimi Kılagöz from Dersim.” *Oral Tradition* 35 (2): 363-388.

Gezik, Erdal, and Hüseyin Çakmak. 2010. *Raa Haqi - Riya Haqi / Dersim Aleviliği İnanç Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Kalan Yayınları.

Gezik, Erdal. 2009. “Nesimi Kılagöz ile Yaratılış Üzerine.” *Munzur Etnokrafya Dergisi*, Sayı: 32: 4-34.